

Pirmosios mokyklos

Įsteigta pirmoji mokykla Lietuvoje
1397 m.

▲ Pirmosios mokyklos Lietuvoje.

Viduramžiais pirmosios mokyklos Europos šalyse buvo steigiamos prie bažnyčių. Lietuvoje pirmoji mokykla pradėjo veikti **1397 metais** Vilniuje, prie Katedros. Vėliau jų būta prie daugelio parapinių bažnyčių, todėl ir buvo vadinamos **parapinėmis**. Joje mokėsi tik berniukai, nes parapinės mokyklos rengė kunigo studijoms ir bažnyčios patarnautojus. Šiek tiek mokslo pagrindų vaikai gaudavo namuose. Mokyklose berniukus mokė tikybos, rašymo, skaitymo ir, žinoma, skaičiuoti. Tik tada šiuos dalykus vadino ne mokslais, o **menais**. Jų mokytis reikėjo **lotyniškai**. Ši kalba buvo to meto knygų, bažnytinių apeigų, bendravimo su užsienio šalimis kalba. Bet ja nebuvo kalbančios tautos – tai buvo “mirusi” kalba.

Mokykloje būdavo nelengva. Raidės reikėjo pažinti atmintinai mokantis mokytojo skaitomas giesmes. O išmokus skaitmenis ir skaičių reikšmes, mokytis skaičiuoti, po to imtis žinių apie pasaulį, po to... Pritin- ginčius mokytojas “skatindavo” rykštėmis. Pamokos truk-

davo visą dieną. Mokykloje atlikdavo ir namų užduotis, nes vaikai savo knygų neturėjo. Jos buvo labai brangios. Ploniausia knygelė kainavo apie 220 gramų gryno sidabro – tiek pat, kiek tuo metu kainavo arklys. Bet argi brangumas rūpėjo vaikams. Knygas jie nučiupinėdavo taukuotais ir nešvariais pirštais.

Turtingesni ir gabesni mokslus tęsti keliavo į užsienį. Mat Lietuvoje ilgą laiką nebuvo aukštesniųjų ir aukštųjų mokyklų. Tai matyti ir iš to meto Vokietijos, Italijos, Prancūzijos, net Anglijos mo-

kyklų studentų sąrašų, kuriuose yra nemažai lietuviškų pavardžių. Kai kurie jų tapo garsiais pasirinkto meno žinovais – **magistrais, daktarais**. Tačiau retai kuris jų grįždavo tėvynėn. Todėl šalyje buvo mažai mokytų žmonių. Pirma Europos pavyzdžio aukštesnioji mokykla – **kolegija** – Lietuvoje buvo įsteigta **1539 m.** Vilniuje. Vėliau jų būta ir kituose miestuose bei miesteliuose. Todėl Lietuvoje daugėjo raštingų žmonių.

▲ Viduramžių mokyklose skaičiuodavo skaitytuvais.

Lietuvoje įsteigta pirmoji aukštesioji mokykla – kolegija
1539 m.

Jurijus Vilniaus universitetas
1579 m.

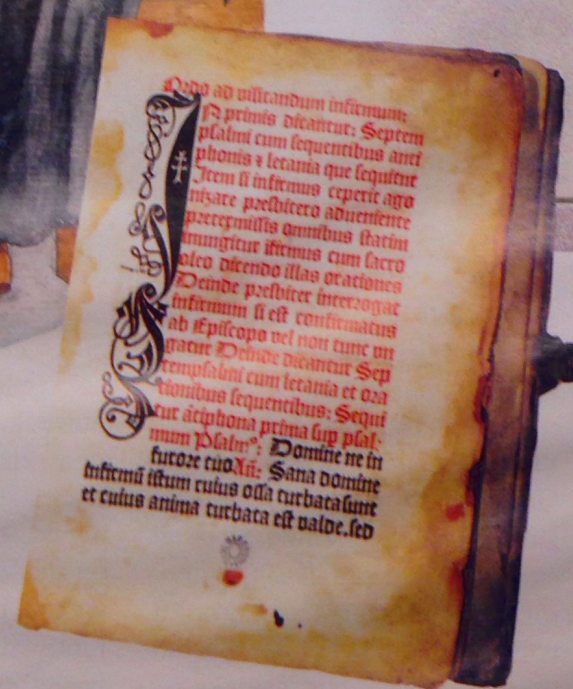
Ištraukos iš viduramžių vadovėlių

“Ežys yra rutulio formos ir padengtas spygliais. Jis labai mėgsta vynuoges ir dėl to dažnai lipa į vynuogių krūmą, skina uogas ir meta jas žemėn. Numetęs žemėn vynuoges, voliojasi ant jų, susmaigsto ant spyglių ir neša savo vaikams. Taip daro tol, kol visas uogas nuskina.”

(Eco Umberto. Menas ir grožis viduramžių estetikoje.
 V.- 1997.-P. 97)

- Kiek rūmų turi Saulė ir Mėnulis?
- Dvylika.
- Kas juose tvarkosi?
- Avinas, Jautis, Dvyniai, Vėžys, Liūtas, Mergelė, Svarstyklės, Skorpionas, Šaulys, Ožiaragis, Vandenis, Žuvis.
- Kiek dienų metai gyvena kiekvienuose rūmuose?
- Saulė – po 30 dienų, o Mėnulis – po 28 dienas.

(Srednevekovaja Evropa glazami sovremenikov i istorikov.
 M.- 1995.-P. 369, 370)

1579 metais buvo įkurta mokyklų mokykla – Vilniaus universitetas. Jis buvo svarbus ne tik Lietuvai, bet ir kaimyniniams kraštams. Bet apie jį kalbėsime kitoje temoje...

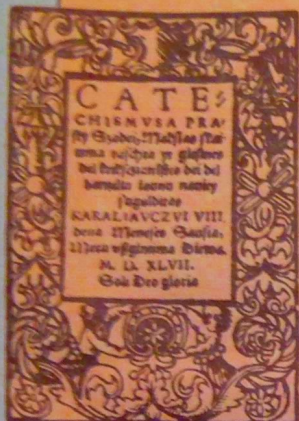
▲ **Agenda.**
 Pirmoji spausdinta Lietuvos knyga lotynų kalba, parengta Vilniaus kanauninko Martyno. 1499 metai.

- 1.** Kodėl pirmosios mokyklos buvo steigiamos prie bažnyčių?
- 2.** Ko vaikai buvo mokomi parapiinėse mokyklose?
- 3.** Paaiškinkite, kodėl dalis turtingųjų mokinių iš Lietuvos vyko mokytis į užsienį.
- 4.** Pasiskirstę grupėmis palyginkite dabartinę ir parapiinę mokyklą. Išvardykite kuo daugiau jų skirtumų.

RASK

Tekste rask ir paryškink užšifruotą lietuviškomis raidėmis parašytame tekste pirmosios lietuviškos knygos autoriaus vardą ir pavardę – „**MARTJNVŠ MASVDJVS**“.

Bralei, seseris, imkiet mani ir skaitikiet
Jr tatai skaitidami permanikiet.
Maksla šito tevai iusu trakždava tureti,
Ale to negaleia ne venu budu gauti.
Regiety to nareia sava akimis,
Taip yr išgirsti sava ausimis.
Jau nu, ka tevai nakada neregieia,
Nu šitai viss iusump ateia.
Veizdekiet ir dabakietese, žmanes vysas,
Sitai eit iusump žadis dagaus karalistas.
Malanei ir su džiauksmu tą žadi prijinkiet,
A iusu ūkiusu šeimina makikiet.
Sunus, dukteris iusu tur makiety,
Visa šyrdy tur deva žady milety,
Jei, bralei, seseris, tus žadžius nepapeiksit,
Deva teva ir sunu sau milu padarisit.
Jr pašlavinti pa akimis deva busit.
Visosu daiktosu palaimi turesit.
Situ makslu deva tikrai pažysyt.

IŠTAISYK

Kai Martynas Mažvydas rašė "Katekizmą", žodžiai buvo rašomi kitaip. Greita perrašyk šį tekstą taisyklinga lietuvių kalba.

*Bralei seseris imkiet mani ir skaitikiet
Jr tatai skaitidami permanikiet.
Maksla šicio tevai iusia erakždava tureti.
Ale to negaleia ne veniu budu gauti.*

3

ĮRAŠYK

34, 35 p. 8 atkarpoje užpildyk laiko juostą.

ĮRAŠYK

Į apskritimus paveiksle įrašyk knygų spausdinimo eigą atitinkančius skaičius:
1) raidžių rinkimas; 2) parengto spausdinimui puslapio raidžių dažymas;
3) spausdinimas presu; 4) knygos lapų džiovinimas.

5

MISLĖ

Kai jo nebuvo, žmonių rankos plušėjo, kai atsirado – ilsėjos.

Kas?